

ЙОВ-СИТУАЦИЯ – БИБЛЕЙСКИЯТ МОДЕЛ ЗА ПСИХО-СОЦИАЛНА КРИЗА

Мария Иванова¹

Библейската история за праведника дава модел на психо-социалната криза и предизвикателствата пред религиозния човек в ситуация на крайно изпитание. Темата изследва проблема за религиозното измерение на кризата и възможностите, които открива в търсене на смисъла. Аналогията на библейската ситуация със специфичен стадий от религиозното развитие на човека – стадия на обединяващата вяра е опит т. нар. Йов-ситуация да бъде разглеждана като необходим етап от индивидуалното съзряване на личността.

Ключови думи: психо-социална криза, индивидуация, обожение

*„Но аз зная, Изкупителят ми е жив,
и Той в последния ден ще издигне из праха тази моя скапваща се кожа,
и аз в плътта си ще видя Бога“.*

Йов. 19:25:26

Библейската история за праведника Йов в Стария Завет представя модел на психо-социална криза и дава възможност да бъдат анализирани когнитивните и афективните компоненти на преживяването на религиозния човек в ситуация на крайно изпитание. Йов е благочестив и праведен човек от старозаветната епоха, чиято драматична история заема важно място на страниците на каноничната християнска литература, защото поставя вечния въпрос за автономния опит на вярата. Този опит е противопоставен на хетерономния, или на общите религиозни нагласи, които преобладават

---

¹ Мария Иванова – докторант в Института за изследване на населението и човека при БАН

Адрес за контакти: miaivanova@abv.bg

в една определена културно-историческа ситуация и които религиозният човек често усвоява некритично. Йов е пример за благочестив човек от старозаветната епоха, следващ ревностно и без отклонение Божиите заповеди. Но вместо „да живее добре и дълго на земята“, което за старозаветния човек е израз на благосклонността на Бога към своя верен раб, Йов изгубва всичко - имот, потомство, здраве и остава абсолютно сам, отхвърлен и презрян от всички. Неговите религиозни убеждения и тези на съвременниците му за Божията справедливост, затова че Бог наказва престъпника, злодеец и награждава праведника се сблъскват с абсурда. Невъзможността подобна ситуация да бъде разрешена по конвенционален път поставя човек в психо-социална криза, определена от психолозите като „Йов-ситуация“ (Мухелишвили, Шрейдер: 1991).

Най-характерен момент при преживяването ѝ е усещането за богооставеност на езика на богословието, аналогия на което може да се търси в термина „екзистенциален вакуум“ според логотерапията на Виктор Франкъл. Тезата на доклада е, че Йов-ситуация като психо-социална криза, характеризираща извънредни, трагични обстоятелства в живота на човека може да бъде използвана като модел за разрешаване на предизвикателствата на психо-социалната криза на средната възраст. В средата на жизнения цикъл, пирамидата на потребностите на Абрахам Маслоу като че ли придобива за личността обратен знак, а нейният връх или процесът на самоактуализация търси своя вътрешен еквивалент и център. Този процес на самоактуализация често е съпроводен с преживяването на „екзистенциален вакуум“ и е наситен с драматизъм и афекти, сходни с преживяването на библейския Йов.

Бунтът на Йов – когнитивни и афективни характеристики на Йов-ситуация

*“Знайте, че Бог ме събори и с мрежата Си ме омота.
Ето, аз викам: неправда! и никой не слуша; креция, и съд няма“*

Йов 19:6-7

Когато един човек от нашата епоха чете старозаветната книга *Йов* не може да остане безучастен към страданията на праведника или по-точно на човека, който според човешката мярка за справедливост не заслужава тези страдания. Но това, което действително го поразява и разтърсва до дълбините на душата, е жаждата и настойчивостта, с които един страдалец от старозаветната епоха търси смисъла на сполетялото го бедствие в Бога като източник на смисъла. Затова бунтът на Йов не може да се разглежда като съпротива на Бога, а се заключава в дързостта на Йов, който апелира към Бога като източник на смисъл на живота. Вярата на Йов се реализира не в страх Божий, а в опита да се достигне Бога, да се постигне смисъла на случващото се (Мухелишвили, Шрейдер, 1991).

В този смисъл Йов-ситуация като гранична ситуация с характерната си извънконвенционална антиномичност, предизвиква човека не само като „ми-